

MORGENDIENST

zondag 30 mei 2021, 1^e zondag na Pinksteren

Online kerkdienst¹

Grote Kerk, Wildervank

voorganger: ds. Marien Grashoff

Welkom

DIENST VAN VOORBEREIDING

Aanvangslied : Psalm 93: 1, 4

Moment van stilte

Groet

Kindermoment

Gebed voor de wereld

Bemoediging²

De aarde is van God,
DE WERELD EN WIE HAAR BEWONEN.

[Psalm 24,1]

Zie hoe goed het is, en kostbaar,
ALS MENSEN WERKELIJK SAMENWONEN.

[Psalm 133,1]

Goedheid en trouw ontmoeten elkaar,
GERECHTIGHEID EN VREDE GAAN HAND IN HAND.

[Psalm 85,11]

Al zouden de leerlingen van de Heer ook zwijgen,
DAN ZULLEN DE STENEN NOG ROEPEN.

[Lukas 19,40]

Heer, open mijn lippen;
MIJN MOND ZAL ZINGEN VAN UW EER!

[Psalm 51,17]

Glorialied : Lied 302: 1, 4

DIENST VAN HET WOORD

Gebed van de zondag

Lezing uit het Oude Testament : Exodus 3,1-6³

Muziek : 'Uit uw hemel zonder grenzen' (Lied 527)⁴

Lezing uit het Nieuwe Testament : Johannes 3,1-17⁵

Acclamatie

Voor uw Woord in de Schriften,

¹ Via Kerkomroep: <https://www.kerkomroep.nl/#/kerken/10592>

Via YouTube: <https://bit.ly/WildervankPKN> of

https://www.youtube.com/channel/UCPYKE_c3b83n1CFKUZR4PXw

² Ontleend aan het dagelijks morgengebed op Iona; *Iona Abbey Worship Book* (2017), pag. 63.

³ *Naardense bijbel* (2014) – iets bewerkt.

⁴ Zie YouTube.

⁵ *Naardense bijbel* (2014) – iets bewerkt.

voor uw Woord in ons midden,
voor uw Woord in ons hart,
DANKEN WIJ U, O GOD.

Muziek : 'Van u zijn alle dingen' (Gezang 465)⁶

Preek⁷

Vanmorgen staan we stil bij de wedergeboorte.

Opnieuw een thema waarmee we waarschijnlijk niet goed raad weten. Maar voor het ernstigste deel van onze kerken is dat een grote vraag: ben ik wel wedergeboren?⁸ Wij lazen immers dat Jezus voorhield aan Nikodemus, dat je wedergeboren moet zijn om in de hemel te komen? Eigenlijk lazen we net iets anders, namelijk dit:

*'Waarachtig, ik zeg jou:
als iemand niet van bovenaf
geboren wordt
is hij niet bij machte
het koningschap van God te zien!'*

Niet 'wedergeboren' maar 'van bovenaf geboren'. Dat is vreemd Nederlands. Ik kom er straks op terug.

Wedergeboren zijn speelt een grote rol in het Amerikaanse christendom met haar opwekkingsbewegingen. 'Born Again Christians' noemen ze zich. En de verborgen boodschap daarachter is dat kennelijk niet iedere christen 'wedergeboren' is. Onderling verschillen christenen ernstig van mening over dat wedergeboren zijn.⁹ Maar juist die christenen die zich 'born again' noemen zijn daar ook doelwit van veel spot en grappen. In mijn computer zit ongevraagd zo'n grap ingebouwd (en die grap komt inderdaad uit Amerika).

Iedere Linux-computer – inclusief de honderduizenden servers in de datacenters van Google, Amazon, Microsoft of Apple¹⁰ – heeft een zg. 'shell'. Dat is een omgeving waarin je de

⁶ Zie [YouTube](#).

⁷ Het [Oecumenisch leesrooster](#) geeft als alternatief vanaf de 1^e zondag na Pinksteren tot aan Advent lezingen uit Johannes. Dat evangelie komt anderszins alleen incidenteel aan de orde en daarom wil ik proberen deze lezingen te volgen. Daarbij maak ik gebruik van verschillende bronnen.

J.P. Boendermaker & D. Monshouwer, *Johannes*. De evangelist van de feesten (Zoetermeer: Boekencentrum, 1993)

Willem Barnard, *De mare van God-bewaar-me*. Over de eerste drie hoofdstukken van het vierde evangelie (Zoetermeer: Meinema, 2002)

D. Holwerda, *Gespitst op het komende Pinksterfeest*. Het evangelie naar Johannes vertaald en verklaard (Kampen: Kok, 2009)

Egbert Rooze & Paul de Witte, *De Messias en de macht van Rome*. Commentaar op het Evangelie naar Johannes (Vught: Skandalon, 2016)

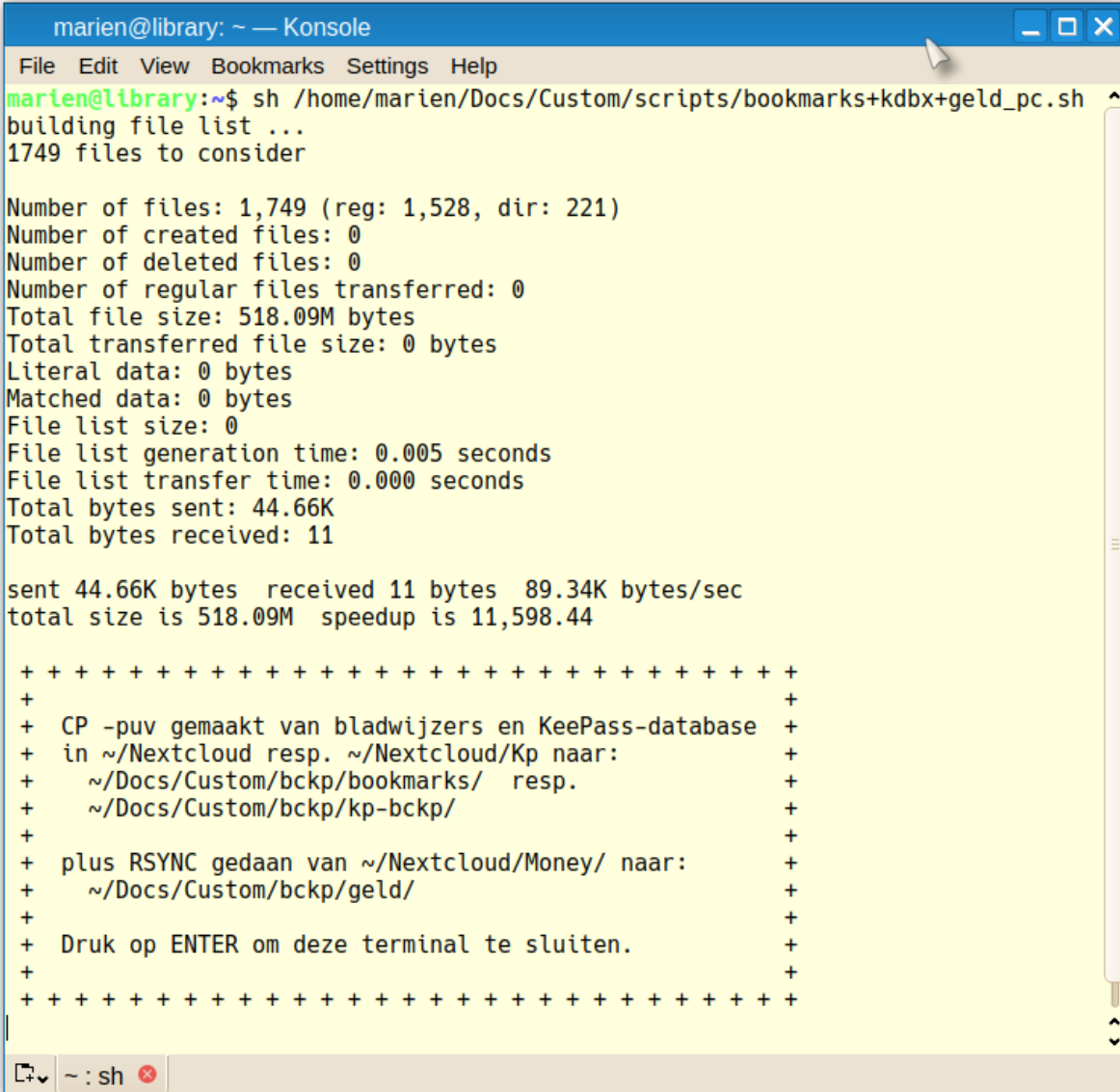
Amy-Jill Levine & Marc Zvi Brettler (eds.), *The Jewish Annotated New Testament*. Second Edition (New York: Oxford University Press, 2017)

⁸ Desgewenst [legt ds. Van den Brink het voor u uit](#), aan de hand van wat de Engelse puritein [John Owen](#) daarover in de 17^e eeuw schreef.

⁹ Lees hier [een beleefde uitleg daarvan](#) (in het Engels).

¹⁰ Niemand weet hoeveel servers er wereldwijd draaien – gedeeltelijk omdat datacenters dat als bedrijfsgeheim beschouwen of regeringen als staatsgeheim – maar [er zijn schattingen](#). Daarbij telt men dan iedere eenheid

computers opdrachten kunt laten uitvoeren. Dat ziet eruit als een scherm met tekst. Op mijn computer bijvoorbeeld, ziet een script waarmee ik een backup maak van belangrijke bestanden er zo uit in de 'shell':


```
marien@library: ~ — Konsole
File Edit View Bookmarks Settings Help
marien@library:~$ sh /home/marien/Docs/Custom/scripts/bookmarks+kdbx+geld_pc.sh
building file list ...
1749 files to consider

Number of files: 1,749 (reg: 1,528, dir: 221)
Number of created files: 0
Number of deleted files: 0
Number of regular files transferred: 0
Total file size: 518.09M bytes
Total transferred file size: 0 bytes
Literal data: 0 bytes
Matched data: 0 bytes
File list size: 0
File list generation time: 0.005 seconds
File list transfer time: 0.000 seconds
Total bytes sent: 44.66K
Total bytes received: 11

sent 44.66K bytes received 11 bytes 89.34K bytes/sec
total size is 518.09M speedup is 11,598.44

+ + + + +
+
+ CP -puv gemaakt van bladwijzers en KeePass-database +
+ in ~/Nextcloud resp. ~/Nextcloud/Kp naar: +
+ ~/Docs/Custom/bckp/bookmarks/ resp. +
+ ~/Docs/Custom/bckp/kp-bckp/ +
+
+ plus RSYNC gedaan van ~/Nextcloud/Money/ naar: +
+ ~/Docs/Custom/bckp/geld/ +
+
+ Druk op ENTER om deze terminal te sluiten. +
+
+ + + + +
~ : sh
```

Die shell heet meestal 'bash' en dat staat voor 'Bourne Again Shell'.¹¹ Dat klinkt precies als 'Born Again Christian', maar met twee letters verschil:

Born Again Christians > wedergeboren christenen
Bourne Again Shell > bash

De man die de eerste versie van deze shell schreef heette Bourne. Dus toen een ander de tweede versie bouwde, noemde hij die 'Bourne Again'. Een typisch Amerikaanse computergrap.¹²

met een eigen processor, die meestal [bladeservers](#) worden genoemd.

¹¹ Zie [Wikipedia](#). Bash zit tegenwoordig zelfs in Windows 10, via het [Windows Subsystem for Linux](#).

¹² [Stephen R. Bourne](#) is een Engelse wiskundige en computerwetenschapper, die in Amerika werkt. De Bourne Shell ('sh') bracht hij uit in 1979. Tien jaar later schreef [Brian Fox](#), een Amerikaanse programmeur, op basis

-

Waarom vermaak ik u met mijn enthousiasme voor computers? Het zijn uiteindelijk toch niet meer dan bakjes met chips? En wat heeft dat te maken met een geloofszaak als wedergeboorte?

Als u aan een computer denkt, ziet u een beeldscherm voor u. Bij de telefoon of de tablet is dat scherm meteen ook de toegang. En alles wordt getoond in plaatjes. Maar zo'n 'shell' toont ineens een heel ander gezicht van de computer. Eigenlijk een realistischer beeld, want binnenin de machine werkt alles via geschreven code, tekst dus. Kijken naar de 'shell' keert je beeld van wat een computer is zomaar om.

Laten we eens kijken naar dat woord 'wedergeboorte'. Het is de ons vertrouwde vertaling, maar in de loop der eeuwen is die belast geraakt met een hoop onzin en misverstanden. Bij wedergeboorte denken we al snel aan een extatische bekering tot een uitbundig soort geloof. Of juist aan de angstige vraag of je wellicht nu al voor eeuwig verloren bent. En de grapjassen onder ons weten altijd wel een manier om het hele woord belachelijk te maken. Te veel ernst en te veel oppervlakkigheid kunnen elkaar soms raken.

Strikt genomen staat het er ook niet. Er staat '*van bovenaf geboren worden*'. Dat '*van bovenaf*' verwijst naar de hemel, het terrein van God. Je kunt het daarnaast uitleggen als 'opnieuw', maar dan laat je de grondbetekenis wel enigszins verdwijnen. '*Van bovenaf*' betekent in de eerste plaats dat je je blikrichting omkeert. Niet langer kijken vanuit je eigen menselijke perspectief, maar vanuit het perspectief van de hemel. Een passende vertaling zou kunnen zijn 'opnieuw en nu van bovenaf geboren worden'.¹³

De hemel was ons probleem van Hemelvaart. We ontdekten toen dat we dat zouden kunnen zien als een andere dimensie, niet als een plaats binnen die bepaald kan worden met breedte, lengte en hoogte. Want op welke plek, hoe groot ook, zouden we God kunnen insluiten?¹⁴ Die dimensie van God is tegelijk oneindig groot en oneindig klein. En die twee zaken moeten we absoluut niet uit elkaar trekken. Hemel en aarde zijn altijd te onderscheiden, maar nooit te scheiden.¹⁵ God omspant heel het universum, maar is tegelijk aanwezig in de kleinste deeltjes.¹⁶

Wie 'van bovenaf geboren is' durft de aarde te bezien vanuit de hemel. Jezus spreekt daarom

van 'sh' en andere 'shells' de code voor de Bourne Again Shell ('bash'). Fox bouwde in 1995 als eerste software voor online bankieren en in 2008 een [open-source](#) systeem voor online verkiezingen.

¹³ J.P. Boendermaker & D. Monshouwer, *a.w.*, pag. 67.

¹⁴ Zie mijn [preek van Hemelvaartsdag](#).

¹⁵ [Dualisme](#), het uit elkaar trekken van de werkelijkheid in twee, niet tot iets gezamenlijks te herleiden, tegengesteld, wordt wel gezien als de oerzonde van het christelijke Westen. Ik zie het als onderdeel van onze erfenis uit het heidendom.

¹⁶ En niet alleen in dat beroemde danwel beruchte 'God's particle', het [higgsboson](#). Het bestaan van dat superkleine deeltje is in 2012 en 2013 waarschijnlijk aangetoond in de [deeltjesversneller bij Genève](#). Het zorgt ervoor dat alles in het universum massa heeft. De natuurkunde en de theologie spreken hier echter strikt te onderscheiden eigen talen. God heeft geen bosonen nodig en het higgsboson zegt niets over God. Wel zeggen ze allebei iets zeer zinnigs over onze werkelijkheid.

nadrukkelijk over de Geest. En de hemel is in dit verband dan 'de verborgen binnenkant van de zichtbare werkelijkheid'. De hemel onthult 'wat deze aarde nog moet en kan worden'.¹⁷ En ja, als je zo kunt kijken, kun je dat heel zeker ervaren alsof je opnieuw mens geworden bent.

Dat is de ervaring van Mozes bij de brandende braamstruik. Geen grootse vuren, geen donderslagen of bliksemschichten, zoals later op de berg Sinaï, maar een struik die in brand staat en niet verbrandt. En dan hoort hij hoe God hem zegt wie hij is: IK BEN ER ZOALS IK ER ZAL ZIJN. Dat is 'van bovenaf geboren' worden. Het keert Mozes' kalme herdersbestaan helemaal om. Hij keert terug naar zijn volk en leidt het veertig jaren lang tot aan het beloofde land.

-

Het gesprek van Jezus en Nikodemus loopt uit op die tekst die sommigen vroeger op school uit hun hoofd moesten leren: 'Alzo lief heeft God de wereld gehad...' Maar ook die prachtige woorden zijn slachtoffer geworden van onze neiging hemel en aarde uit elkaar te trekken. Dan is de hemel onvergankelijk en 'hoger dan de blauwe luchten', terwijl de aarde hoogst vergankelijk is en 'slechts hier beneden'. En dan verhuist 'eeuwig leven' naar het hiernamaals.

Maar het hemelse is niet voor 'daarboven' of 'na dit leven'. Het hemelse onthult de ware kern van het aardse, hier en nu – voor wie 'van bovenaf geboren zijn'. Vanuit hemels perspectief gezien is de aarde geen chaos van willekeurige deeltjes, vechtende mensen en botsende belangen, maar een geordende schepping, een plaats waar God graag is.

Het woord 'schepping' heeft twee betekenissen in onze taal. Het is een woord voor al het geschapene in onderling verband. Maar het is ook een woord voor het scheppen zelf. Dat scheppen vindt zijn oorsprong en bron in God, maar de mens wordt daarbij voor 100% ingeschakeld. Sterker nog: de mens wordt pas echt mens door het verbond van God met Noach serieus te nemen. En dat betekent: de aarde bebouwen en bewaren – en alleen in die zin over de aarde 'heersen' – als goede rentmeesters van de schepping en medescheppers van God.¹⁸

Doet de mens dat ook? Wil de mens wel het beeld van God weerspiegelen? Daar zit Gods enorme risico en Gods onverwoestbare geloof in die kleine mens, wiens dagen zijn als het gras,¹⁹ maar die toch bijna aan God gelijk is.²⁰

In de praktijk schiet de mens voortdurend tekort. In geloofstaal heet dat 'zonde'. Maar voor niet-gelovigen moet het net zo goed herkenbaar zijn. De mens schiet tekort in het laten ophouden van oorlogen. De mens ziet geen kans de opbrengst van de aarde zo te verdelen dat iedereen genoeg heeft. De mens laat zich drijven door hebzucht en gemakzucht waarvoor milieu en natuur de prijs betalen. De mens kan niet goed omgaan met de eigen sterfelijkheid. De mens wil steeds weer groter en machtiger zijn dan hij is. De mens laat zich steeds weer blokkeren door het verleden, leeft op kosten van de toekomst en vergeet zo het heden

¹⁷ Egbert Rooze & Paul de Wit, *a.w.*, pag. 91v.

¹⁸ Willem Barnard (*a.w.*, pag. 91) zegt het zo: 'Dat aardewezen, humaan uit de humus, moest de kroon op het werk zijn.'

¹⁹ [Psalm 103,15](#).

²⁰ [Psalm 8,6](#).

waarom het draait. Allemaal heel herkenbaar en allemaal zonde. Doodzonde.

Maar wie 'van bovenaf geboren' is heeft het spoor gevonden van *eeuwig leven*. Dat is geen toekomstige beloning in het hiernamaals. *Eeuwig leven* is een kwalitatieve aanduiding, bovendien van een andere orde dan wat wij tegenwoordig 'kwaliteit van leven' noemen. *Eeuwig leven* is niet leven in de toekomst, maar al hier en nu een leven *van* de toekomst leiden.²¹ Wie dat weigert te zien of te aanvaarden stuit inderdaad op weer zo'n ongemakkelijk woord: oordeel.

In verbondenheid met de Levende Heer, *in hem*, hebben mensen die durven geloven en kijken vanuit het perspectief van de hemel, nu al de smaak te pakken van dat *eeuwige leven*. Wie gelooft in Jezus, namelijk dat hij de eersteling is van die nieuwe schepping, de onomstotelijke verzekering dat God die schepping wil en tot stand brengt, heeft ook hier en nu al deel aan dat toekomstige leven.

-

Wedergeboorte is geen simpel thema. Wel belangrijk, maar dan moeten we het ontdoen van al die onzin en misverstanden. Geen probleem wanneer iemand halleluja roepend door het leven gaat – mits dat leven tegelijk geaard is en geworteld in Gods verbond met heel de schepping. Ook geen probleem wanneer mensen helemaal niet houden van halleluja's en extase. Als ook hun leven maar recht doet aan de aarde en al wie daarop wonen.

Hoe doen wij dat: 'van bovenaf geboren worden', 'vanuit de hemel kijken'? Dat moeten we ieder op onze eigen wijze zien uit te vinden.

Sommigen zullen blijven geloven in de mogelijkheid van vrede en zich daarvoor inzetten. Anderen geven nooit de hoop op dat de samenleving wel degelijk op gerechtigheid en barmhartigheid gebouwd kan worden. Sommigen maken met onuitputtelijke creativiteit de wereld steeds mooier, door natuur en door cultuur, door te werken op het land, door te schilderen, door muziek te maken, door verhalen te vertellen en gedichten te schrijven. Weer anderen zien de mogelijkheden van technologie en informatica om de wereld beter en mooier te maken. Dat zijn stuk voor stuk alledaagse voorbeelden van wat ook wel omdenken heet. Daar begint het mee.

Maar pas wanneer we die eerste stappen kunnen verbinden met het grote geheel van God en schepping, van de mens en het verbond, dan pas zullen we er *eeuwig leven* in herkennen. Dat overwint ons menselijk tekort door daarop hemels licht te laten schijnen.

Amen.

Meditatief orgelspel

DIENST VAN HET ANTWOORD

Gebeden

²¹ Willem Barnard, *a.w.*, pag. 100.

Onze Vader

Bij de collecte

Voor de diakonie naar rekeningnummer: NL96 RABO 0319 0110 54 t.n.v. Protestantse Gemeente Wildervank o.v.v. 'Collecte Diakonie'.

Voor de kerk naar rekeningnummer: NL93 SNSB 0956 6930 91 t.n.v. Protestantse Gemeente Wildervank o.v.v. 'Collecte kerk'.

Slotlied : *Lied 704*

Zegen

(gezongen:) AMEN, AMEN, AMEN.